

en profunditat

A portrait of Guy Claxton, a middle-aged man with glasses, smiling. The image is overlaid with a semi-transparent red filter. The text is positioned in the bottom left corner.

Guy Claxton (Londres, 1947) és un científic cognitiu i pedagog britànic. Té un interès especial a replantejar l'escola com una millor preparació per a una vida d'aprenentatge, per a tots els joves, no només per a l'elit amb inclinacions acadèmiques. És llicenciat per les Universitats de Cambridge i Oxford, i entre els seus llibres figuren "Quin sentit té l'escola?" i "El futur de l'ensenyament i els mites que el frenen". El seu enfocament pràctic del poder de l'aprenentatge ha influït a escoles de tot el món.

Un aprenentatge per a tota la vida

La transformació educativa serà eficaç quan doni als joves eines per aprendre i adaptar-se als nous temps.

per Ana Moreno Salvo

ENTREVISTA A GUY CLAXTON

A vui dia se sent sovint el comentari: "es critica molt a l'anomenada educació tradicional; tot i això, em fixo en molts que l'han rebut i no els ha anat tan malament. Com contestaria aquesta afirmació?

Hem de tenir clar què entenem per educació tradicional. Es tracta d'una educació carregada de continguts on tot passa pel professor. Se suposa que el coneixement és segur i inqüestionable. El treball dels estudiants consisteix a aprendre'l, memoritzar-lo i comprendre'l fins al punt que puguin manipular la informació amb èxit en condicions d'examen. Això és l'educació tradicional. Els alumnes que pel motiu que sigui estan capacitats per

a aquest sistema obtenen bones qualificacions. Això permet accedir a universitats d'elit i orientar-se cap a professions segures i ben remunerades. Molts d'aquests acaben sent professors, jutges, neurocirurgians...

El problema de l'educació tradicional és que funciona per a una minoria de joves que aplega tres característiques: en primer lloc, tenen certa inclinació intel·lectual, són capaços de mantenir discussions

L'educació tradicional és elitista de manera particular. Selecciona els joves que tenen certes característiques

abstractes i debatre els resulta plaent. En segon lloc, no necessiten tanta activitat física i no els importa passar temps asseguts. No obstant això, algunes persones s'han de moure per pensar. Alguns treballs del meu difunt amic Sir Ken Robinson parlen molt de la importància de l'activitat corporal per als diferents tipus d'intel·ligència. En tercer lloc, aquesta escola està pensada per a persones que volen continuar sent immadures durant un llarg període de temps, mentre que altres als tretze o catorze anys volen ser tractats com a adults, volen ser lliures per acceptar una feina, que se'ls consideri responsables, que se'ls pagui per la seva tasca. Estan preparats per incorporar-se al món dels adults. Per a les persones que

Si ens interessa preparar tots els joves per viure, ens hem de preguntar quins coneixements els seran útils

no són intellectuals ni sedentàries i estan impacients per escapar-se de la infància, l'escola no s'hi adapta gaire bé. Malauradament, no hi ha alternatives per a elles en el sistema educatiu tradicional. I, si n'hi ha, sempre són tractades com si fossin inferiors. Si ets prou brillant per aprendre llatí, anglès, ciències, matemàtiques... llavors t'anirà bé. En canvi, si no ets prou brillant, has d'estudiar per a ser lampista o fuster, cuiner o un altre tipus de coses útils. El meu problema amb l'educació tradicional és que és elitista de manera particular. Selecciona els joves que tenen certes característiques i funciona bé per a uns quants, però no per a tothom.

El coneixement ha estat durant molt de temps l'objectiu principal de l'educació formal. Moltes de les crítiques a una mirada "progressista" o "innovadora" de l'educació reivindiquen el gran retrocés que suposa no mantenir-lo en la seva primacia. Què creu que hauríem d'entendre avui per coneixement i quin paper hauria de jugar a l'escola actual i del futur?

Això enllaça amb la meva primera resposta. El paper del coneixement i la naturalesa dels coneixements que cal ensenyar a l'escola depenen fonamentalment de la claredat i el consens sobre la finalitat de l'escolarització. Es tracta de seleccionar un intel·lectual? Es tracta de transmetre els preuats coneixements del passat? O és equipar les persones per prosperar en tota una àmplia gamma de

diferents estils de vida, treballs i professions en una època complicada, desafiant i estressant de la història de la humanitat? M'inclino per la tercera opció. L'educació hauria de ser un aprenentatge sobre com pensar, com aprendre, collabarar, com conversar amb altres persones. Un conjunt bàsic d'hàbits mentals, disposicions o aptituds humanes que seran útils tant si acabaràs sent neurocirurgista com si faràs de pastor. Crec que l'educació ha de ser valuosa per a qualsevol.

El paper del coneixement depèn del vostre sistema de valors subjacent sobre l'educació. Si ens interessa preparar tots els joves per viure, ens hem de preguntar quins coneixements els seran útils. El meu amic David Perkins, de la Universitat Harvard, ha escrit un llibre en què explora el que ell anomena coneixements útils per a la vida. Què és el que la majoria dels joves necessiten conèixer per estar preparats per al futur? Si ens fem aquesta pregunta, la naturalesa de l'estatus del coneixement esdevé tan problemàtica com interessant. Hem d'ensenyar psicologia?, hem d'ensenyar a Freud?, hauríem d'ensenyar banca?, hem d'ensenyar a detectar les notícies falses?, hauríem d'ensenyar si és honorable o deshonorós que Xat GPT escrigui una redacció per tu? Hi ha tota mena de coses que podríem considerar coneixements valuosos que potser no formen part del pla d'estudis tradicional. Crec que la trigonometria i l'àlgebra, la taula periòdica i les obres clàssiques de la literatura haurien de lluitar més per justificar

el seu lloc al currículum al segle XXI.

No em sembla obvi que a les escoles angleses llegir Charles Dickens sigui millor preparació per a la vida al segle XXI que llegir JK Rowling. No ho sé, tinguem aquesta discussió. Parlem-ne. Estem ensenyant coneixements útils?, estem ensenyant els tresors del

Crec que la trigonometria, la taula periòdica i les obres clàssiques haurien de lluitar més per justificar el seu lloc al currículum al segle XXI

No estic en contra del coneixement, però crec que la gent que hi està molt a favor necessita comprometre's a un nivell més profund i seriós per preguntar-se quin tipus de coneixement volen, de quina naturalesa i amb quin propòsit.

Un dels temes més controvertits en aquest sentit és la memòria.

Quin paper hi juga en l'adquisició de coneixement?

Quin paper hauria de tenir en un aprenentatge orientat a fomentar la capacitat d'aprendre a tota la vida?

Hem d'aprofundir novament en el concepte de memòria. Des dels temps de Plató, s'ha intentat aconseguir una comprensió de la memòria a través de diferents metàfores. Plató

pensava que la memòria era com una ocelleria, i el coneixement com els ocells a la gàbia. Calia atrapar els ocells i ficar-los a la gàbia. Quan volies coneixement, havies de trobar l'ocell correcte, anar al compartiment correcte i assegurar que l'ocell estigui al lloc adequat. El que s'entén per memòria depèn de la "metàfora oculta" que es fa servir per explicar-la.

Des de la dècada del 1960, la psicologia ha promogut una imatge de la memòria com un magatzem digital, com una biblioteca. Un dipòsit, un rebost on guardes les flors, l'arròs o els diferents ingredients a la cuina de casa teva. Aquest coneixement són coses que entren pels teus ulls, per les orelles i després, d'alguna manera, has de trobar el lloc adequat a la

El coneixement no s'emmagatzema com a petits trossos de proposicions al cervell. S'emmagatzema com a canvis de creativitat funcional

prestatgeria on emmagatzemar aquestes coses. En aquest sentit, la funció del coneixement és trobar-lo per agafar-lo i mostrar-lo. Aquesta és la visió tradicional de l'educació. Tornem a la qüestió del coneixement, no solament ens interessa omplir la memòria de coneixements interessants. Com diu la vostra pregunta, ens interessa un procés d'aprenentatge que fomenti la capacitat d'aprendre al llarg de tota la vida.

La concepció de la memòria ha canviat molt. La memòria no és un magatzem. No és un lloc on poses coses. Pel que sabem, tot el que hi ha dins dels nostres caps són vastes xarxes neuronals. El coneixement, tota habilitat, tota perícia, tots els valors o interessos només es poden representar com a canvis en la funcionalitat d'aquestes xarxes neuronals, i quan parlem de coneixement declaratiu, coses de les quals podem parlar com "Madrid és la capital d'Espanya", això no està en un lloc especial del cervell, està en algunes xarxes neuronals del cervell que, per exemple, quan algú et fa la pregunta, "quina és la capital d'Espanya?", et dirigeixen a activar una petita subxarxa al cervell que et permet articular la paraula Madrid. Així doncs, el coneixement no s'emmagatzema com a petits trossos de proposicions al cervell. S'emmagatzema com a canvis de creativitat funcional.

Si passem a una metàfora més actual de la memòria com a xarxes neuronals que canvien contínuament en la seva funcionalitat, llavors

passat? Hi ha un lloc per a això, però no necessàriament un lloc dominant al pla d'estudis. Estem ensenyant coneixements l'estudi dels quals proporciona als joves un bon exercici mental per enfrontar-se, per exemple, a la resolució d'equacions simultànies en matemàtiques?, és aquesta una bona "bateria d'exercicis" per desenvolupar la resiliència, la creativitat, la imaginació... per desenvolupar disposicions útils perquè els joves visquin les seves vides? Els qui estan a favor del coneixement tenen la responsabilitat de respondre aquestes preguntes: Per què ensenyem coneixements i com establim prioritats? Hi podria haver comptabilitat com a coneixement digne de la vida a l'escola?

La manera com pensem sobre el coneixement depèn de la nostra comprensió de com registrem l'experiència

és molt més compatible amb la segona part de la pregunta dirigida a fomentar la capacitat d'aprenentatge permanent. Part d'aquesta funcionalitat al cervell té a veure amb la perseverança. Quan ens trobem amb alguna cosa que ens sembla difícil, confús o desafiant, el nostre cervell es posa en marxa d'una manera que diu: "Puc resoldre això. Soc optimista sobre la meua capacitat per entendre-ho. Empraré la meua intel·ligència i el meu pensament per veure si puc resoldre-ho per mi mateix". La memòria conté valors, actituds, interessos, creences i opinions. La memòria no només conté petits paquets de coneixement o petits periquitos volant a la gàbia d'ocells de Plató. La manera com pensem sobre la memòria, la manera com pensem sobre el coneixement, depèn de si hem actualitzat la nostra comprensió de com registrem l'experiència. El model de xarxa neuronal, pel que sabem, és més fructífer i més apropiat i més positiu per pensar sobre l'educació que l'antiquada i desacreditada noció de la memòria com si fos un ordinador.

És un gran expert en aprenentatge i en les condicions per a un aprenentatge de qualitat. Ens podria parlar una mica de la seva "Building Learning Power" per ajudar els alumnes a ser millors aprenents dins i fora de l'escola?

Permeteu-me dir, en primer lloc, que "Building Learning Power" va ser una mena de versió primerenca del meu pensament sobre què converteix els joves en estudiants

empoderats. Ara tendeixo a parlar més sobre l'enfocament del poder d'aprenentatge ("[Learning Power](#)"), que és un terme més ampli que inclou la meua pròpia versió de la construcció del poder d'aprenentatge, però també inclou el treball de moltes altres persones a tot el planeta, a Amèrica, al Canadà, a Amèrica del Sud, a Austràlia, a Nova Zelanda, a Singapur, a Espanya. Com pensem sobre l'educació del segle XXI?

I torno a la pregunta fonamental: "Quin és el propòsit de l'educació?". Soc de l'opinió que l'educació ha d'equipar tots els joves amb els coneixements, habilitats disposicions i hàbits de la ment o fortaleeses del caràcter, també anomenades competències del segle XXI. Hi ha moltes maneres diferents de parlar-ne. Hem d'equipar els joves amb totes aquestes eines que els permetin prosperar al món, sigui quina sigui la seva trajectòria o el camí a la vida.

Ara estem molt familiaritzats amb l'ensenyament de coneixements i les habilitats docents. Però fins fa molt poc no érem gaire explícits, ni gaire sofisticats a l'hora de pensar com ensenyàvem. Crec que "ensenyar" és la paraula equivocada per al desenvolupament d'aquestes característiques o actituds. L'enfocament del terme 'poder d'aprenentatge' és una coalició emergent de pensament de diferents centres de tot el planeta. He d'esmentar específicament l'Escola d'Educació de Harvard i, en particular, el treball de Howard Gardner i David Perkins al voltant del desenvolupament d'un conjunt de projectes de recerca anomenat "[Projecte Zero](#)". Ha estat una gran força capdavantera mundial en la creació d'una base sòlida, científica i filosòfica de pensar en l'educació d'una forma més àmplia, en lloc de veure l'educació com un embut estret que selecciona les persones per passar a la següent etapa de

l'educació.

Al meu país, Anglaterra, continua havent-hi una obsessió amb el certificat de final d'estudis que decideix si la gent anirà a Oxford, Cambridge o altres universitats. Això fa mal, és una injustícia per a tots els joves a qui anar a Oxford o Cambridge no és possible ni apropiat en termes dels seus desitjos, valors, habilitats, talents al món... Aquesta educació no s'hauria de construir al voltant d'aquest embut de selecció de persones. Per construir el "Learning Power" hi ha tota mena d'innovacions en marxa a tot el món, algunes molt més radicals que l'enfocament del poder de l'aprenentatge. Calen canvis molt més democràtics, molt més desestructurats, com la Khan Academy, més liberals i en línia, perquè els estudiants puguin marcar el seu propi ritme d'aprenentatge i tinguin més opcions i autonomia per crear el seu propi pla d'estudis.

Aquests models proporcionen evidències conceptuais d'altres maneres, altres maneres de fer educació. Molts prosperen per si mateixos i depenen d'un lideratge carismàtic.

Un altre nivell de pensament sobre el futur de l'educació, és: "Podem introduir alguns petits retocs o ajustaments a les escoles?". Podem seguir ensenyant les assignatures tradicionals, no n'hem de prescindir. Podem seguir amb els exàmens tradicionals perquè no ens en desfarem en un futur pròxim, però canviem el sistema de valors perquè deixi de consistir a retenir i reproduir coneixements sense més ni més.

El propòsit de l'educació ha de ser equipar a tots els joves amb els coneixements i les habilitats perquè puguin prosperar

Està demostrat que els estudiants amb més recursos o més autosuficients obtenen millors resultats en els exàmens

Acabo de fer una feina amb un col·lega de Nova Zelanda al voltant del que hem considerat com una de les nostres pel·lícules favorites: "Els 7 Magnífics", una autèntica pel·lícula de texans. Estem treballant amb el que anomenem les "set magnífiques disposicions d'aprenentatge", que són les següents: curiositat, perseverança o persistència, concentració (ser capaç de centrar la teva atenció), imaginació, pensament crític acurat, comunicació i col·laboració amb altres persones, i mentalitat sobre la qualitat, el que anomenem artesanía per a la teva pròpia satisfacció, volent que els teus productes siguin de la millor qualitat possible. No conformar-se amb "Això em donarà un excel·lent a l'examen, professora?", sinó adonar-se que hi ha un tipus d'orgull, un tipus de satisfacció que prové d'haver treballat amb esforç i d'haver superat obstacles, investigat, revisat, polit... fins a haver produït una cosa que és millor que qualsevol altra amb què somiaves que eres capaç. L'ètica del treball

ben fet ("Ethic of Craftsmanship") és un valor que hauríem d'ajudar a cultivar en tots els joves. La gent té llistes lleugerament diferents d'aquests atributs, i en això és amb el que estic treballant en aquest moment.

La segona pregunta és: "I, com ho fem?". Ara sabem molt sobre com configurar la cultura d'una aula. Com ajustar el llenguatge, la disposició del mobiliari, el disseny de les activitats, les formes d'avaluació, els tipus d'ornaments que poses a la paret, les converses que fomentes entre els alumnes. Hi ha molts aspectes de l'aula convencional. Però podem modificar-los per evitar que els estudiants es tornin passius, submisos, tímids, i menys aventurers, com passa a l'aula tradicional amb massa freqüència. Ara el corrent subjacent porta els estudiants a ser més independents, més aventurers, més curiosos, més autosuficients, més tolerants amb els errors, més comprensius amb el fet que per fer bé alguna cosa important solen caldre diversos intents que no eren tan bons.

Estem creant una filosofia diferent. El

No em preocupa gaire la intel·ligència artificial, em preocupa molt més l'expansió de la intel·ligència incorporada

que és brillant d'aquest treball és tenir molt clar el que qualsevol professor podria fer a qualsevol escola d'Espanya, Paraguai, Singapur, Polònia... Crear aquest canvi d'ambient que faci que gradualment estiguem construint, valorant, animant, observant, estimulant els estudiants perquè es tornin més independents. A mesura que construïm el vostre poder

Part del nostre treball com a directors de centres ha de ser intentar remodelar les expectatives dels pares

d'aprenentatge, si ho voleu, podeu abocar-lo a les assignatures tradicionals del pla d'estudis, esdevenen millors a l'hora d'aprovar els exàmens. Està demostrat que els estudiants més resistents, amb més recursos o més autosuficients obtenen millors resultats als exàmens. Així que no es tracta d'una competició entre el que és tradicional i el que és progressista. El territori que ara habitem és una síntesi sofisticada d'aquests objectius tradicionals. Si la gent vol aprendre trigonometria o la taula periòdica o història d'Espanya, d'acord, però ho aprendran millor si installen un propulsor d'aprenentatge a les seves pròpies ments i si els professors els animen a millorar i actualitzar contínuament aquestes habilitats i actituds d'aprenentatge. Crec que el futur de l'educació del segle XXI rau en el cultiu d'aquests atributs, no en cap mena de màquines intel·ligents. No em preocupa gaire la intel·ligència artificial. Em preocupa molt més l'expansió de la intel·ligència incorporada, la intel·ligència encarnada als joves. Però potser la història demostrarà que m'equivoco. No obstant això, aquest és el meu compromís, de moment.

Per acabar, ens agradaria que ens descrivís el futur de l'educació tal

com la concep, així com el paper de l'escola i de les famílies.

Hem d'evolucionar, no revolucionar, la nostra manera de concebre l'educació. Això sí, ens cal tenir molt clar cap a on es dirigeix aquesta evolució i quins són els petits passos necessaris per dur-la a terme. Necessitem un model per discernir el propòsit de l'educació, un model de pedagogia, un model de pla d'estudis, un model d'avaluació i un model de desenvolupament i lideratge escolar. Tots ben engranats, com un conjunt de rodes dentades que funcionen bé. Hi ha una gran coherència entre allò que ensenyem, com ho ensenyem i com ho avaluem, sobre com ho implementem a les nostres escoles. Tot això està impulsat per una claredat real sobre com preparem tots els joves, tots ells, no només els pocs afortunats, per prosperar al segle XXI. Gran part de la responsabilitat dels líders escolars és treballar per ajudar els pares a entendre aquest canvi. Molts pares encara pensen que l'escola és més o menys com era quan ells hi anaven, i no ho és. Hi ha una nova filosofia, una nova psicologia, una nova pedagogia.

Part del nostre treball com a directors de centres escolars ha de consistir a intentar per tots els mitjans remodelar les expectatives dels pares. Hem d'ajudar-los a entendre que és l'educació tradicional la que pot estar perjudicant les oportunitats dels seus fills a la vida. Sobretot si no pertanyen al grup de nens sedentaris intel·lectuals. Així que necessitem els pares del nostre costat.

Notes

¹ "Ethic of craftsmanship": és la qualitat de treballar amb passió, cura i atenció al detall.

